

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori: 2637 S. Lawndale av.

Office of publication: 2637 So. Lawndale av. Telephone: Lawndale 4638.

LETO—YEAR XII.

Chicago, Ill., torek, 29. julija (July 29) 1919.

Subscription \$4.00 STEV.—NUMBER 177.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1102, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

DELAVSKA STRANKA SE USTANOVI V SEVERNI DAKOTI.

Delavci bodo obhajali Delavski praznik na izredno slavnosten način.

Bismarck, N. D. — Letos bodo praznovali Delavski praznik v Severni Dakoti na tako slavnosten način, da takega praznovanja ne poznajo v zgodovini države. Za delavce bo pomenil letošnji Delavski praznik, da pride res nekega dne dan, ko bo delavcem sijalo sonce prijaznejše kot danes.

Na Delavski praznik se bodo šli v Fargo, največjem mestu države, strokovno organizirani delavci, da ustanovo delavsko stranko, kot je bila ustanovljena v Illinoisu. Konvencija bo izdelala program stranke in proglašila njene cilje in načela.

Letno zborovanje "Ameriške delavske federacije" za državo Severno Dakoto je določilo, da se skliče ta konvencija, da se delavci organizirajo tudi politično. Zafasno je bil sprjet program delavske stranke v Illinoisu skoraj v celoti. Določeno je bilo, da se stranka ustanovi na Delavski praznik.

Konvencija "Ameriške delavske federacije" se je letos vrnila v Minotu dne 1., 2. in 3. junija s. t. ki je zelo značilna z ozirom na svoje zaključke. S. S. McDonald, predsednik državne federacije, je lejal delegatov, da prihaja nova doba za delavce. Begun je namreč elemente s opozicije in zapušča staro Gompersovo i-žo beradnja in priporočajo, da delavci samostojno organizirajo v svoji stranki. Delegatje so sklenili soglasno, da se ustanovi delavska politična stranka in da se prvo zborovanje delavske stranke vrši dne 31. avgusta in 1. septembra.

Delavci se združijo s farmarji.

Razmere v Severni Dakoti so nekoliko drugačne kot v Illinoisu, radi tega se bo tudi delavska stranka nekoliko ločila od Illinoiske. Severna Dakota je skoraj celotno poljedelarska država. Največje mesto je Fargo, ki šteje le 20 tisoč prebivalcev. Glavno mesto Bismarck ima sedem tisoč stanovnikov, mesti Grand Forks in Minot pa nekaj čez petnajst tisoč. V majhnih vaseh in mestecih ni strokovnih delavskih organizacij. Zmaj večjih mest so organizirani le še rudarji, ki kopljejo premog. Teh rudarjev pa ni veliko. Če so delavci samo zase organizirani, ne morejo upati, da kdaj osvoje državo, kajti vseh organiziranih delavcev je le petnajst tisoč.

Take so razmere v Severni Dakoti. Valed tega menijo delavski voditelji, da bodo delavci organizirani kot politična stranka delavski skupaj s farmarji v državi, ki so organizirani politično v "Nestranskarški ligi" in so s to organizacijo osvojili državo. Ti farmarji so dokazali, da so politično zreli in njih zastopniki so sprejeli postavbe, ki so dale krepak sunek privatnim interesom. Sprejeli so postavbe, ki so temelj ljudskemu lastništvu, v legislaturni zbornici in senatu. In ko je bila zadeva predložena ljudstvu na splošno glasovanje, je ljudstvo odglasovalo, da hoče, da država lastuje banke, terminalne fitnice in mlino. Sprejeta je bila postavba, ki omogočuje delavcem, da postanejo lastniki svojih domov, če plačajo kot prvo vplačilo 20 odstotkov od vse svote. Uvedli so obilgato zavarovanje delavcev proti nesrečam in državno zavarovanje proti tožili in požaru. Ravno tako so želeli davke ljudstvu. To dokazuje, da znajo farmarji v tej državi misliti in da ne potrebujejo učenih advokatov, da zanje mislijo.

Delavci so pomagali pri splošnem glasovanju.

Splošno glasovanje o daleko-sežnih socialnih zakonih se je vršilo dne 26. junija. Privatni interesi so uspeli vse svoje moči, da porazijo te postavbe na splošnem glasovanju. Oddanih je bilo pri splošnem lasovanju 105.000 glasov in postavbe so bile sprejete a 15.000 glasovi večine. Geslo zavodnih farmarjev je: če smo složni, zmagamo.

Organizirani delavci in organizirani farmarji so bili nepremagljivi, čeprav so se proti njim združile vse pekidske sile privatnih interesov. Delavci niso pozabili, kaj so farmarji zanje storili in izvršili so svojo dolžnost, ko so bile postavbe predložene ljudstvu na splošno glasovanje.

Ta dejstva govore, da bi delavci ne mogli nikdar sami zmagati v Severni Dakoti, zato je bila potreba, da so se združili s farmarji, da so premagali privatne interese. Skozi trideset let so se strokovno organizirani delavci trudili v Severni Dakoti, da sprejme državna legislatura postavbe, ki koristijo delavcem, toda njih trud je bil zastoj, dokler niso farmarji dobili večine v zbornici. Prejšnji političarji, ki so zastopali privatne interese, so delavcem samo obljubovali, storili pa niso nič.

Ali naskrat so prišli farmarji do politične moči. Spojilo se je tako hitro, da zastopniki privatnih interesov sprva še verjeti niso hoteli, da je kaj takega sploh mogoče. Med kandidati, ki jih je postavila "Nestranskarška liga", in ki je porazila zastopnike privatnih interesov, so bili tudi trije delavski kandidati: en član železniške komisije in dva poslancja. V kratkem legislaturnem zasiedanju, trajajočem tri in petdeset dni, so bile sprejete sledeče postavbe: odškodninski zakon za delavce, osemurni delavnik in minimalna mezda za delavke, postavba za nadzorovanje rudnikov, zakon, ki omejuje izdajanje sodnijskih prepovedi proti štrajkajočim delavcem, postavba, ki določa, da mora biti na vseh državnih tiskovinah unija znanaka, in postavba, ki določa, da morajo biti vlaki opremljeni z zadostnim številom vlakospremnega osebja.

Za ljudska zakone je bilo samo \$110 tisoč.

"Ameriška delavska federacija" v Severni Dakoti ni imela za izdelavo teh postav več tisočev kot \$110. Ta denar je izdala za legislativni biro. Ker so se farmarji potrudili, da so bili sprejeti zakoni v korist delavcev, so se delavci v Severni Dakoti odločili, da podpirajo farmarje.

Letno zborovanje delavske federacije se je vršilo v prvih dneh junija. Najemniki privatnih interesov so povali delegatje, ki so dobili od svojih organizacij nalogo, da glasujejo za ustanovitev delavske stranke, z boljševiki, anarhisti in drugimi takimi imeni, ki služijo privatnim interesom, da cepijo delavce. Ali delavci, kajti soglasno so pritrili gospodarskemu programu "Nestranskarške lige" in so obsejli trgovsko zbornico v Minneapolisu, železniške družbe in druge velike privatne interese, ki se bojujejo proti farmarjem.

Nekateri strokovno organizirani delavci so mislili, da to delo zaostuje, ker se niso spomnili, da so delavci pred enim letom v mestih glasovali proti programu splošne ljudske lastnine. Mislili so, da zaostuje, če delavci v politični državi sprejemajo rezolucije, ki hvalijo farmarske organizacije.

(Dalje na 3 str., 1. kol.)

MIROVNA POGODBA ZAČASNO Z DNEVNEGA REDA.

NA DNEVNI RED PRIDE POGODBA MED ZDRUŽENIMI DRŽAVAMI IN KOLUMBIJO.

Predsednik ne namerava še predložiti zdaj pariškega pakta.

Washington, D. C. — Po sedanjih načrtih nameravajo voditelji odločiti mirovno pogodbo z dnevnega reda, da razpravljajo o pogodbi med Združenimi državami in Kolumbijo, po kateri dobi Kolumbija pet in dvajset milijonov dolarjev odškodnine za škodo, ki jo ima radi panamskega prekopa.

Senator Lodge, predsednik senatnega odseka za zunanje zadeve, je izrekel koncem minolega tedna, da se bo v tem tednu razpravljalo o pogodbi med Združenimi državami in Kolumbijo, ker je državni department priporočil, da se reši ta pogodba.

Predsednik ne namerava predložiti senatu pariškega obrambnega pakta, dokler se ne vrne s potovanja po Združenih državah. V Belo hišo ni došla nobena izjava, da je predsednik prelomil mirovno pogodbo, ker ni s mirovno pogodbo obenem tudi predložil pariškega pakta, kot so govorili prejšnji dan v senatu.

V Beli hiši dvomijo, da predsednik povabi vse republikance, da konferira s njimi. Stvar je razumeti tako, da bodo povabljeni vsi, toda v petek ni bilo nič določenega, s kom se vrši sestanek, tako da bo predsednik konferiral v bližnji bodočnosti mogoče samo še s tremi senatorji.

Vsa znamenja govore, da se predsednik poda na pot proti zapadu okoli desetega avgusta, seveda ni še natančni datum določen.

V petek dopoldne sta bila povabljena senatorja Warren iz Wyominga in Spencer iz Missourija v Belo hišo. Predsednik je v petek konferiral z vojnim tajnikom Bakerjem. Konferiral je tudi deset minut kasneje z državnim tajnikom Lansingom.

Senator Pittman, demokrat in član senatnega odseka za zunanje zadeve, je izjavil, da bi eno samo rezerviranje pravic odprlo zopet pogajanja, ker bi tudi drugi narodi zahtevali rezerviranje pravic. Sklepeval se je na mirovno pogodbo s Španijo v letu 1919, ko je senat napravil tudi rezerviranje pravic.

ČENI ZARTEVAJO ODŠKODNINO OD MADŽAROV.

Praga, 28. julija. — Ministrski predsednik Vlastimil Tisar, je poslal protestno noto Bela Kunu, ogrskemu komunističnemu ministru za zunanja dela, v kateri protestira proti bombardiranju češkoslovskega mesta po letalcih in drugim kršitvam premirja.

Čehoslovaški minister Tisar zahteva v svoji noti odškodnino za storjena škoda. Opominca se 'ile tudi nekatere tovarne na povelje ogrskega justičnega ministra. Odškodnino zahteva tudi za pokvarjeni železniški material.

JAPONSKA KUPUJE SVET V JUŽNI AMERIKI.

Lima, Peru. — Poročila naznanjajo, da je dr. Augusto Durand, zemljiški veleposelnik, prodal osem sto tisoč akrov sveta, nahajajočega se blizo Huanuca, amazonskega razvodja, nekemu japonskemu sindikatu. Za tri sto tisoč akrov sveta se pa vrše pogajanja.

Svet se nahaja v podtropnem pasu in na njem se lahko prideluje sladkorni trs, bombaž, kava in drugi slični produkti. Te zemljišeno kupčijo smatrajo za znamenje, da se bodo Japonci v velikem številu naseljevali v peruanski republiki.

ZAVEZNIKI OBLJUBUJEJO OGRSKI ŽIVILA.

TODA BELA KUN SE MORA UMAKNITI.

Če se to spodi, bo blokada odpravljena.

Paris, 28. julija. — Zavezniki so podali izjavo, v kateri povedo madžarskemu ljudstvu, da lahko dobi živila in da bo blokada odpravljena, če odstavi Bela Kuna in ustanovi reprezentativno vlado.

Hesedilo izjave, ki jo je podal Clemenceau v imenu mirovne konferenec, je sledeče: "Allirane in asociirane vlade žele aranžirati mir s ogrskimi ljudstvom, da se tako napravi konec razmeram, ki onemogočujejo gospodarsko oživiljenje centralne Evrope in ki preprečujejo vsak potek, da dobe živila za njeno prebivalstvo."

Uprava Bela Kuna ni izpolnila nabenege teh pogojev. "Valed tega položaja morajo pridružene vlade delati na svojo odgovornost. Da se lahko dobe potrebne, da se odpravi blokada, da se poskušajo s gospodarsko rekonstrukcijo, da se ustanovi mir, je treba vlade, ki reprezentira madžarske ljudstvo in na vlade, ki se naslanja s svojo oblastjo na terorizem."

"Pridruženim vladam se zdi potrebno dodati, da premeha tujevozo zvezniško vojsko odpravljajo, če bodo zadovoljivo spoleni pogodi premirja."

AVSTRISKA IŠČE ODLOG.

St. Germain-en-Laye. — Dr. Karl Renner, avstrijski predsednik avstrijske mirovne delegacije, je zahteval, da se podaljša čas, ki je določen za odgovor na mirovno pogodbo. Zahteva se nanaša specijelno na drugi del mirovne pogodbe, ki je bil izročen avstrijski delegaciji dne 20. julija 1919.

BOLJŠEVICI SE UMIKAJO V SEVERNI RUSIJI.

London, 28. julija. — Ruska brezlična brzojavka poroča, da se boljševiške čete umikajo v arhangeljski pokrajini in ob železniški progi pod pritiskom sovražnih čet. O takem umikanju tudi poročajo ob Lugański cesti, ki se nahaja trideset milj vzhodno od Pskova.

(Takih poročil o boljševiških zmagah in porazih zdaj kar nurgoli ki so neoficijelne in ne navajajo vira, tako da je nemogoče kontrolirati, koliko je resnice na njih.)

POMOČ JUGOSLOVANSKIM OTROKOM.

New York, N. Y. — Major C. Gephart je objavil detajlirane načrte za prehranitev sto pet tisoč jugoslovanskih otrok, ki nimajo kaj jesti. Pomoč se razteza prek vseh jugoslovanskih dežel. Akcije bodo podprla jugoslovanska društva, ki so organizirana v Združenih državah. Najbolj zdaj potrebujejo mleko in sladkor. Pomožna akcija bo trajala do prihodnje pomladi. Šele po prihodnji letni bo po izjavi majorja Gepharta nadaljna pomoč nepotrebna.

PLATINA PO \$105 UNČA.

New York, N. Y. — Opremi department ameriške armade je prodal trinaest tisoč unč platine po \$105 unča. Platina je zdaj najdražja kovina na svetu. Homatije v Rusiji so povzročile, da ne prihaja iz nje platina na trg. Znano je, da se v Rusiji pridelua največ platine v normalnih časih. Državljanška vojna v Rusiji je pa skoraj popolnoma ustavila produkcijo te dragocene kovine, kar je poglalo eno navzgor. Cena platini se ne bo znižala, dokler ne nastanejo razmere zopet normalne.

ŠTEVILO PREDSEDNIŠKIH KANDIDATOV JE VELIKO.

TOLIKO JIH ŠE NI BILO V ZDRUŽENIM DRŽAVAM.

Vsak se smatra politikom, da je zmogel izvesti rekonstrukcijo.

Washington, D. C. — Še nikdar v zgodovini Združenih držav ni nameravalo toliko ljudi kandidirati za predsednika, kot sedaj po končani svetovni vojni.

Mir prinaša mnoge in najrazličnejše probleme, kar povaroča, da veliko ljudi čuti, da imajo potrebne zmožnosti za pravilno rešitev takih problemov. Na vseh koncih in krajih se oglašajo prekroki, ki govore, kaj škodi in kaj koristi deslet.

V političnih krogih govore, da se pri starih političnih strankah toliko oseb čuti sposobnim opraviti državni voz na pravi tir in odpraviti kaos v Evropi, da je skoraj nepotrebno priobčiti imena oseb, ki se poganjajo za predsedniško kandidaturo, ker jih je preveč.

Med temi ljudmi, ki čutijo v sebi zmožnost državnega krmarja so senatorji, governerji, kabinetni načelniki in bivši kabinetni načelniki. Poleg teh so še druge osebe raznih poklicev.

Republikanci v državi Illinois so pričeli s kampanjo za sedanjega governerja Lowdena. Vsi njegovi govori so tako prikrojeni, da lahko vsakdo sodi, da se Lowden pripravija za predsedniško kandidaturo. Tako na pr. senator Warren iz države Ohio nede ostati zadnji, pa tudi generalni major Leonard Wood, poslanec centralnega armadnega departamenta, želi postati kandidat.

Služijo se glasovi, da misli na predsedniško kandidaturu tudi bivši predsednik Taft, ki sedaj organizira kampanjo za ligo narodov po deželi. Charles Evans Hughes, predsedniški kandidat republikanske stranke pri zadnjih volitvah, upa tudi, da ga republikanska stranka vnovič postavi predsedniškim kandidatom. Malo ljudi ve, da je Hoover, šivilski upravitelj, republikanec. Tudi ta menda upa, da postane predsedniški kandidat republikanske stranke.

V demokratični stranki je tudi precejšnje število bodočih kandidatov. Demokratje sami ne vedo, če bo sedanjí predsednik Wilson tretji kandidiva, ker on o tej kandidaturi trdovratno molči. Nekateri demokratje pravijo, da mora predsednik tretji kandidirati, če hoče, da bo izvedena mirovna pogodba po njegovi želji. Demokratje omenjajo tudi vojnega tajnika Bakerja, justičnega tajnika Palmerja, bivšega zakladniškega tajnika McAdooja, kot kandidate za predsednika. Poleg njih je še cela vrsta drugih demokratov, ki čutijo v sebi zmožnost, da so kos nalogi, ki jo prinaša mir.

Le delavci molče, kdo bo njih kandidat in pri tem se pridno organizirajo kot politična stranka, ki prav zanesljivo postavi svoje kandidata.

AMERIČANI OBOSENI NA GROMADENJA PŠENICE V KANADI.

Winnipeg, Manitoba. — Borzani in borzni mešetarji izjavljajo na tukajšnji borzi, da skušajo ameriški privatni interes spraviti pod svojo oblast kanadski pšenični pridelek. Oktoberska pšenica je zaznamovana za štirinajst centov pod določeno ameriško ceno. Ameriški mešetarji in borziani zdaj gonijo cene navzgor in v kanadskih mešetarjskih krogih pravijo, če se posreči ameriškim borznim mešetarjem in borzijanom naguati cene nad ameriško ceno, tedaj to pomeni, da spravijo Američani evropski trg za pšenico pod svojo kontrolo.

EVROPA JE SITA VOJNE DO GRLA.

ŽELI, DA AMERIŠKI SENAT POHITI S MIROVNO POGODBO.

Evropa je pri volji sprejeti modifikacije.

Paris, 28. julija. — Spremembe, ki jih namerava napraviti senat v mirovni pogodbi, ne bodo napravile toliko sitnosti, kot se dijo pesimisti.

Povpraševanja med francoškimi, britskimi in italijanskimi političarji razgaljajo, da nimajo prav nobenih želj, da nastopijo proti ameriškim spremembam. Če bodo izvršene spremembe v mirovni pogodbi, bo seređa treba izročiti Nemčiji revidirano pogodbo v podpis. Teško je pa verjeti, da bo senat spremenil pogodbo Nemčiji v prilog, tudi poslabšal jo menda ne bo, zategadelj ni velike nevarnosti, da radi Nemčije nastanejo novi prepri.

Japonci bodo mogoče protestirali, če se ameriški senat rezervira glede Šantunga, ali med Briti, Italijani in Francozi ni najti elementov, ki bi podpirali Japonce. Političarji priznajo odprto, če se spremeni pogodba, da bodo take spremembe oslabile ligo narodov, ali zdaj žele ligo vsi: velike in male sile, pa če ne bo liga narodov drugega kot osalvigen haški tribunal.

Če Združene države ne postanejo član lige narodov, tedaj se sdi, da je organizacija obojena, ali bo pa njena struktura zelo šibka.

Zavno ustanje v Evropi je nakloneno miru in je proti takim modifikacijam, ki prinašajo nevarnost vojne.

Če senat sprejme mirovno pogodbo in ustavo lige narodov z raznimi rezerviranjí, tedaj bo predsednik mogoče podpisal odstavke in člene, ali bo pa brzojavno sporočil predloge v Paris. Ako bo podpisal te člene in jih poslal mirovni konferenci v Paris, tedaj je odvisno od aliliranih sil, če jih sprejmejo ali zavrnejo.

Evropejsko ljudstvo je pa do grla sito vojne in želi trajni mir, da se zacelijo rane, ki jih je povzročila svetovna vojna. Ljudska želja v splošnem je taka, da mirovna pogodba ne daje povoda novim sporom, ampak da je podlaga, na katero je mogoče graditi trajni mir, po katerem ljudstvo hrepeni že tisočletja.

Ljudstva v Evropi pravijo, da bo čimprej končana negotovost, kolikor prej bo senat dokončal svoje razprave o mirovni pogodbi.

GOZDNI POŽARI ODGANJAJO TURISTE.

Spokane, Wash. — Dež je precej znižal nevarnost gozdnih požarov v zapadni Montani in severnem Idaho, kjer je bil položaj zadnjih deset dni zelo kritičen. Poročila govore, da so turisti zapustili kočje v narodnem parku, ker jih je ugrožal ogenj.

Največji požar v Idaho je med rekami Sand Pointom in Hopom, ki se je razširil prek petdeset štirjaskih milj.

PROŠNJA OSBOJENCEV OD KLONJENA.

Hammond, Ind. — Advokatje so apelirali na sodnika Martin Smitha v Crown Pointu, da razveljavi smrtno obsodbo proti bančnim roparskim banditom, ki so bili prisiljeni, da so se priznali krivim. Sodnik je prošnjo odklonil, češ, da so imeli štiri in dvajset ur časa, da preklečejo priznanje krivde, kljub temu so vztrajali, da so krivi. Advokatje so izjavili, da vložijo priziv na najvišje sodišče.

VREME.

Danes oblačno in hladneje v Illinoisu. Solneni vzhod ob 5:39 a. m., solneni zahod ob 8:13 p. m.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada \$4.00 na leto...

Naslov za vse, kar ima stik s listom: "PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year...

Datum v obljepanju n. pr. (Junija 30-19) poleg valnega imena in naslova...

MISTERIJI NA MORJU.

Odskar so se ljudje v prvih ladjah podali na morje, so se dogodili misteriji, ki jih ni mogel nihče pojasniti.

Ladje so odpule na morje in izginile brez sledi. Našli so tudi ladje daleč proč od suhe zemlje, na katerih ni bilo žive duše.

Velik misterij tvori tudi ladja "Marie Celeste", ki je izginila v letu 1872. Kasneje so našli ladjo sredi oceana, vse je bilo na nji v redu.

Od tega časa je bilo izumljenih toliko novih iznajdb, da bi vsakdo sodil, da je nemogoče, da ladja, opremljena z modernimi aparati, izgine brez sledi.

Včasih je zašla v kakšen list vest, da so našli na morju steklenico z listkom, ki pojasnjuje, kje se nahaja ladja.

To je nov misterij z morja, ki ga najbrž nihče ne razvozlja.

"Kdo so 'svobodni ljubimci'?" — Čikaški sodniki, ki se pečajo s tožbami za ločitev zakona, so odšli na počitnice in obenem je bilo izdano uradno poročilo, da je bilo v pravkar zaključenem sodnem letu samo v Chicagu razporočeni 6220 zakonskih parov.

Prvi vzrok je vojna. Veliko število vojakov se je poročilo v naglici predno so šli na fronto. Neveste so ostale doma same, bil jim je dolg čas in rezultat je znan.

Drugi vzrok je pijača. Tretji vzrok je, ker ljudje danes veliko slišijo in čitajo o svobodni ljubezni, pa smatrajo, da je to nekaj postavnega.

Tako pravijo čikaški sodniki. Iz Londona je prišla vest, da je tamkaj razporočilo povprečno 50,000 parov na dan in ogromna večina tožiteljev za ločitev zakona so bivši vojaki, ki so našli doma nezveste žene.

Hinavci pravijo, da so socialisti tisti ljudje, ki mislijo uvesti svobodno ljubezen in razdreti zakon in dom. Dobro bi bilo poizvedeti, koliko je socialistov med 6220. razbijalci zakona in doma v Chicagu.

Banditje imajo res devet življenj v sebi. — Kdo naj sešteje, kolikokrat so že poročali, da je maročanski bandit Raisuli mrtev, ki je delal pred izbruhom svetovne vojne veliko preglavico evropskim velešilam?

Verski humbergerji pred sodiščem.

"NEBEŠKI POSLANEC" MED NJIMI.

Človeška neumnost nima meje.

Chicago, Ill. — Menda ni dežele na svetu, v kateri izrabljajo premeteni ljudje vero v svojo korist pod zaščito ustave, ki dovoljuje vsakomu, da si izbere ali uči tako vero, ki je njemu všeč, kot v Ameriki.

Neki človek je akciji trinajst let nemoteno učil v Chicagu, da ima "božje moči", preden je prišel pred sodnika Irvin B. Hazena in se je dokazalo, da je naveden človek z navadnimi človeškimi močmi.

Človek, ki je proglasil samoga sebe "odrešenikom sveta" se piše Joseph M. Abbot. (Abbot pomeni opat v angleščini.—Op. ur.) Prišel je na sodišče v družbi svojega škofa Lumeno Monte in šreda svojih ovčic, ker je bila aretirana neka 32-letna Mary Flanagan, njegova faranka, kateri običajni očeta, da je pripomogla k prepalosti svojih mlajših bratov, ker ju je jemala s sabo v "cerkev novega Jeruzalema."

Prvi se je pripeljal na sodišče "nebeški poslanec" v avtomobilu. Za njim so se pripeljale ženske na desetih avtomobilih, da pričajo o njegovem značaju. Ženske so bile zavite v bele pajkone in so s obdurovanjem zle za "nebeškim poslancom," ko je z grandeco španskega plemenitaka stopal po stopnicah, ki vodijo na sodišče.

"Nebeškemu poslancu" ni bilo všeč, da se obravnava vrši na najnižjem sodišču, kajti njegova želja je bila, da nastopi v svoji "nebeški" glorijski vikijam sodišču.

"Njegovi visokosti" je bilo dovoljeno, da sede poleg sodnika in sicer na desno stran. Zraven njega je sedel njegov škof. Na "njegovo visokost" čakala na pravilnica McGinleyja, je voditeljica med ovčicami pihljala hlad s pahljajo "njegovi visokosti," da ne trpi vročine. V napredu je "njegova visokost" držala otroka, ki ga nasiljeje vrne ovčice "Devico Marijo", dokler ni otrok zaspal in so ga odneali iz sodniške dvorane.

Malo deklico so prinesli na sodišče v obleki, pretkani z zlatom, v kateri jo vrne ovčice navadno molijo. "Abbot" je izpovedal sodnemu preiskovalcu, da je rečel dva dni pred rojstvom otroka otrokovega očeta pred roparskim napadom. To se je zgodilo v Siciliji, kjer je bil njegov oče načelnik policije. Do leta 1906 se mu niso vrnilo "božje moči." Takrat je delal za brivca.

Pravdnik McGinley je pojasnjeval, da mu je "Abbot" dejal, ko je prvič prišel k njemu, da ga ni poslal sodnik, ampak da ga je poslal Bog. Pravil mu je, da so se v letu 1906, ko je sedel v svoji brivnici, počasi odprla vrata in notri je stopil Krist, ki ga je vprašal, če govori židovski jezik. (Kristu kot božjemu sinu je bilo vendar znano, kateri jezik govori. Kako je pa vedel "Abbot" da Krist govori židovski, če ga ni razumel? — Opomba tiskarskega vajenca). Brivec je odgovoril, da ga ne razume, naker mu je Krist izročil svoje sporočilo v latinščini, dasiravno je brivec hodil le v ljudsko šolo.

"Božji poslanec" je še nadalje bril kosmate ljudi in jim strigal laso do leta 1914, ko je dobil poslovnico od države za organizacijo "Novojeruzalemske katoliške cerkve." Že pri prvem posetu je "božji poslanec," ki se piše s polnim imenom Giuseppe Maria Abbate di Carmelo", kar po slovenski pomeni Jože Marija, opat karmelitski, je povedal pravdniku, da izvrši vsaki dan več čudežev.

Kvasil je, da je Bog poslal influenco za kazen nad ljudi, ker so ga nekoč nagnali s kamenjem, ko je bil na obisku pri svojih ovčicah. Ali obšel je tudi on za influenco. Bistrehoval ni zdravniške pomoči, toda njegove ovčice so poslale po zdravnika. Zdravnik mu je po njegovi izpovedi obljubil zdravniško pomoč, če bo on — "božji poslanec" odpravil bolezen.

Prihodnji dan je "njegova svetost" stopila na plan, odpravila je karanteno in influenca je bila odpravljena po vsem svetu. Prekopal je tudi obnovitev svetovne vojne, ki se zanesljivo ponovi, če ga vsi cerkveni glavarji ne izvolijo svojim zaščitnikom in ne sprejmejo kot "kot gospoda miru."

In najdejo se ljudje, ki verjamejo v tako duševno bogo. O tem priča najbolj cerkev, ki jo ima "njegova visokost," kajti ljudje verjamejo v čeznaravne sile tega navihanca.

ŠESTILETNA DEKLICA UGRABLJENA.

Fotografije, kam je isginita deklica, so prinesle uspeha.

Chicago, Ill. — Šestiletna Janet Wilkinsonova je izginila, ko se je igrala dva sto ševljev proč od svojega doma. Vsa prizadevanja, da jo najdejo, so dozdaj ostala brezuspešna.

Policija je posekala dražje in pleval v jezeru, da je ložje preiskala dno, toda uspeha ni bilo. Izprašala je Thomas Fitzgeralda, ki je deklici navadno prinašal sladice, če mu je kaj znano o nji. Preiskali so vse njegove hiše, s izgubljeni deklici niso našli sledi. Deklica je zapustila dom okoli devatih dopoldne in je odšla na igrišče. Okoli polnočnega je zapustila svoji prijateljici in njena prijateljica, sedemletna Marjorie Burke, izjavlja, da jo je zadnjičkrat videla govoriti s Fitzgeraldom na vogalu Rushove ceste in Superjorske ulice.

Njena petnajstletna sestra Bernice je pripravila za svojo mlajšo sestro kosilo in odšla je k starišem v prodajalno. Ko se je vrnila, je bilo kosilo nedotaknjeno. To je bil dokaz, da deklica ni prišla k obedu.

Za policijo je bila v začetku uganca, kam je deklica isginita. Zdaj je stvar dognana, kajti Fitzgerald, ki je duševni bebec je umor priznal.

LESNI ALKOHOL POVEROČIL SMRT PETIN OSEB.

Blagocelov splošne prohibicije.

San Antonio, Tex. — Zadnji teden je tukaj umrlo pet oseb na zastrupljenju lesnega alkohola, katerega so pili. To poročilo je izdal Thomas J. Taylor, zvezni državni davkar. Sedaj ugišljejo, na kak način bi prepovedali rabo lesnega alkohola, ker v zadnjem času se je zelo pomnožila raba tega strupa.

Veliko drugih oseb bo osepelo, ker so pili lesni alkohol. Policija se je izrazila, da je jako težko kontrolirati rabo lesnega alkohola, ker se isti rabl pri izdelavi raznih kmetijskih stvari.

Odskar je prišla v veljavo splošna prohibicija, se vedno bolj množijo poročila o zastrupljenju z lesnim alkoholom. Prej se nobenemu ni prišlo na misel, da bi bil pil lesni alkohol, ker je vsakdo lahko dobil druge opojne pijače. Rojaki, svarimo vas pred lesnim alkoholom.

SENATOR SE JEJI NAD PREDSEDNIKOM RADI ŽENSKER VOLILNE PRAVICE.

Atlanta, Ga. — V državnem senatu je prišel na dnevni red ustavni dodatek o ženski volilni pravici. To prišlo je porabil senator T. H. Parker, da je napravil izpad na predsednika Wilsona. Parker igra veliko vlogo med demokratičnimi političarji v Georgiji.

Predsednik Wilson je poslal državni legislaturi brajavku, v kateri priporoča, da legislatura sprejme ustavni dodatek. Parker je ob tej priliki rekel: "Naš demokratični predsednik pravi, jaz tudi, zakaj? Priznava je, da so ženske v neki zapadni državi izvolile drugič predsednikom. Vsi morje vedo, da je ta propaganda za zvezni dodatek o ženski volilni pravici nastala, ker omogoči, da predsednik Wilson

postane demokratični kandidat za tretji termin.

"Ko je Woodrow Wilson prišel do moči, smo mislili, da vpostavi staro demokratično vero in slavili smo ga kot našega odrešenika. Na jugu smo pričakovali, da se vrnemo k starim principom vladne forme. Ali predsednik je razvil svojo vero. Yrgel je od sebe stare principe in skuša vpostaviti novo liturgijo. Pismo, izdelano od njegovih emisarjev newjerseyskim demokratom, zahteva, da se povzdignejo novi preizkušnji demokracije. Stari principi stranke so proč, novi se bodo pa rodili."

V svojem nadaljnjem govoru je senator dokazal, da se boji najbolj zamorskih glasov. Večina Parkerjevih tovaršev sodi ravnotako kot on o ženski volilni pravici, zato je malo upanja, da jo sprejme legislatura.

NASILNI ČINI NAPRAM VOJAKOM BODO OBJAVLJENI.

Washington, D. C. — Vojni departament ima zdaj več dokumente, ki se nanašajo na brutalne čine, ki jih je izvršila vojaška policija v Parizu. General March, šef generalnega štaba, je izjavil, da je pripravljen, da predloži te dokumente aborničnemu pododseku, v katerih so navedena vsa dejstva.

Vojni tajnik Baker je dejal, da je videl poročilo o teh brutalnih činih, izvršenih po voljski policiji šele pred par dnevi. Izjavil je, da ni res, kar se očita vojnemu departamentu, da je hotel pošlati ta dejstva. Poročilo je bilo najprvo poslano generalu Pershingu, on je pa vprašal generala Pershinga, da predloži vojnemu departamentu splošen pregled o situaciji.

O detajih ni hotel govoriti vojni tajnik, ker morajo biti prete predloženi zborničnemu pododseku, dodal je pa, da so prišli štirje oficirji in pet saržentov pred vojno sodišče, ker so bili obtoženi, da so brutalno postopali s vojaki. Imena teh oficirjev in saržentov bodo razglajena pred zborničnim pododsekom. Vsi obtoženci so bili obsojeni.

Poročilo, o katerem pravi vojni tajnik, da ga je videl šele pred nekaj dnevi, je izdelal podpolkovnik J. Leslie Kincaid, ki je bil avditor sedem in dvajsete divizije.

KRATKE VESTI IZ WASHINGTONA.

Washington, D. C. — Republikanski senatorji izjavljajo, da ne bodo sprejeli kompromisnih predlog bivšega predsednika Tafta z ozirom na rezerviranja glede ilge narodov. Republikanci trdijo, da je prepozno. Izjavili so, da so razočarani, da skuša pridobiti demokratične senatorje za svoj pomirjevalni načrt.

Med demokratičnimi senatorji, ki so prejeli pismo od Tafta, je tudi Hitchcock. Od vseh strani se slišijo glasovi, da je njih namen zdaj vtrajati pri zahtevi, da se mirovna pogodba spremeni, toda senator Hitchcock trdi, da ima v pravo toliko senatorjev za sabo, da lahko prepreči vse take spremembe.

Pravni svetovalec za japonsko poslanstvo je zglasil pri državnem departamentu, da pojasni, da Japonska ne more podati izjave glede Santunga, dokler Nemčija ne izroči Japonski posredniških papirjev glede Santunga, koliko časa ostane Santung japonska posest. Izjavil je, da je vprašal japonsko vlado, naj poda neko izjavo, toda jama izjave ne more podati, dokler nima posredniške pravice. Po mirovni pogodbi ima Nemčija tri mesece časa, da izroči listine Japonski.

Levy Meyer, pravni zastopnik protiprohibicijonistov izjavlja, da pričene obravnave proti prohibicijoniskemu dodatku v prihodnjem oktobru pred najvišjim sodiščem.

Zbornični odsek za vojne izdatke je ugodno sporočil zbornični resolucijo, ki priporoča, da pridejo vse masne in druge konzerve, ki so v posesti vojnega departamenta, na domači trg.

NOV STROJ ZA PLETENJE OTROŠKIH VOZIČKOV IZ FROTA.

Monominee, Mich. — Marshall B. Lleyd je iznašel neki nov stroj za pletenje otroških vozičkov iz frotja, katere bo lahko vsakdo operiral z eno samo roko. To bo velika odpomota za pohabljene vojake, kateri so izgubili roko v ti vojni.

Veliki ameriški tovarnarji otroških vozičkov so hoteli kupiti to iznajdbo od Marshall B. Lloyda in so mu ponudili en milijon dolarjev, ki je pa to ponudbo odbil.

Avstralska vlada je že prej kupila tak stroj od Marshall B. Lloyda za \$250,000 da bo s tem odpomogla svojim vojakom, kateri so se vrnili iz vojne pohabljeni.

S tem strojem se tridesetkrat hitreje spletje en voziček, kot ga zmore zmore najbolj izvežhani delavci z rokami.

V Monominee, Mich., bodo zgradili veliko tovarno, katerega vrednost en milijon dolarjev, v kateri bodo izdelovali otroške vozičke s pomočjo tega stroja. V ti tovarni bo prostora za 800 delavcev. Zgradba tovarne dobro napreduje in bo največja tovarna na svetu za pletenje otroških vozičkov.

RAISULI JE ZOPET VSTAL OD MRTVIH V MAROKU.

Madrid, Španija. — Stari maročanski bandit Raisuli, o katerem se že pred izbruhom svetovne vojne poročali, da je bil večkrat ubit, je zopet vstal od mrtvih. Poročila govore, da je položaj v Maroku skrajno nevarno, ker so se domačini zopet dvignili pod vodstvom Raisula in se vstaja ne omejuje le na španski pas, ampak se tudi razširja na francosko sfero.

Neka vest pripoveduje, da se domačini, ki so se podvrgli Španski, vračajo k Raisulu. General Berenguer, španski komisar, je odposlal poročilo v Madrid, v katerem pravi, da je sovranski zadržal take izgube, da bo Raisuli za nekaj časa mogel miroval. V tej pokrajini je zdaj mir. Raisuli je napadel španske čete na gričevem svetu med Larchem in Tetuanom, toda končal se je moral umakniti z bojišča.

Vlada se ni objavila natančne izgube o svojih četah, dasiravno francosko poročilo govori, da je na španski strani padlo tisoč mož. Med padlimi je precej oficirjev Špancev in ne domačinov, kot se glasila prva poročila. Neko drugo poročilo pravi, da Raisul napada hitro in na raznih mestih, kar znači, da hoče preprečiti oskrbovanje armade.

Poročila o Raisulovih napadih so vzbudila zanimanje med španskim ljudstvom iz enostavnega razloga, ker so vojaki odposlani v Afriko, sinovi tega ljudstva. Polanec Barcia je protestiral proti vladnemu molku, minister za zunanje zadeve se pa v svojem odgovoru ni spustil v detaje, ampak je le trdil, da ni res, da so španske čete imele velike izgube. Trdil je celo, da je nepotrebno, da odidejo nadaljne čete v Afriko, češ, da general Berenguer ni vprašal za pojačanje vojske v sradke v Afriki. Oglasil se je za besedo Marcelino Domingo, republikanec in velik nasprotnik španske pustolovščine v Afriki, ki je stavil ministru za zunanje zadeve več vprašanj. Minister za zunanje zadeve je pa umaknil, mesto da odgovori na stvarna vprašanja. Svojo umaknitev je zagovarjal, da ne more odgovorjati, ker se zbornica še ni konstituirala, zato se ne more debatirati o stvari. Predsednik zbornice se je pridružil mnenju ministra za zunanje zadeve, poslanci, ki pripadajo stranim, so pa storiли svojo dolnost. Vse je šlo gladko, kakor je navada v takih organizacijah, v katerih so se vodstva polastile interesne klike, ki se naprej dogovore, kako bodo glasovale, če pridejo zadrženo s stvarnimi vprašanji od strani članov.

ZAGOVETKA OTBOKOVA SMRTI.

Kokomo, Ind. — Pred sodiščem se bodeta morala zagovarjati nekonska Carter, ker je sodišče trdilo dignito napram njima obtožbo o mora in ker sta na skrivaj popalala svoje dete. Zapri so vsakega v drugo celico. Mož se izgovarja, da ni storil nič protizakonnega, da je dete umrlo naravno, da hitro umri in da ni imel denarnih sredstev, da bi naročil pogreb. Nadi tega ga je kar sam popagal, da ni vedel, da mora izstati zato oblastveno dovoljenje.

Knalo po nenavadni smrti deteta sta zakonska odšla v Nicholasville, Ky.

Tri naloge jugoslovanskega proletarijata.

V jugoslovanski državi čakajo vse, ki žive od dela, težke borbe. Nова država še ni urejena...

dovoliti široko avtonomijo. Predvsem je potrebna enotnost vsaj v političnem pogledu; pozneje ji mora polagoma, korak za korakom, slediti tudi enotnost v gospodar-

Belgrad in obratno. Aeroplan bo preletel to daljavo v 18 urah. Poština bo za navadno pismo o-

Z ognjem in mečem. Zgodovinski roman. Polski epik Stanislavica. — Podoben Fedorovi. Nadaljevanje.

Sekretuski je že davno zgubil vsako upanje, da niti te Redzijanove besede niso zbudile v njemu iskrice upanja...

Razno.

800 Egipčanov ubitih v boju za svobodo. London. — General Allenby, vrhovni poveljnik britišk...

O moj gospod, torej me vendar poznate! zavpije služabnik ter mu pade k nogam. "Že sem si mislil, da se več ne zbudite..."

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Vrednost kronske v Jugoslaviji. — Po poročilih iz Zagreba je finančni minister v Belgradu odredil, da je splošen kurs za prejšnje avstrijske kronske eno tretjino dinara...